

Jornades

DE QUÈ PARLEM QUAN PARLEM DE REGULAR LA PARTICIPACIÓ?

21/22 octubre

Presentació

L'Ajuntament de Barcelona té la voluntat de revisar les Normes Reguladores de Participació Ciutadana. Per això ha iniciat un procés de reflexió i debat amb tots els agents implicats: Grups Municipals, tècnics i tècniques municipals, i ciutadania, organitzada o no, per tal que les noves Normes Reguladores siguin el producte d'una reflexió i un debat col·lectiu.

El debat de les noves Normes Reguladores de la Participació Ciutadana s'ha estructurat en 3 blocs:

1. Òrgans de participació:
 - Consells Municipals
 - Consells de Barri
2. Democràcia directa:
 - Consultes i referèndums
 - Iniciatives ciutadanes
3. Processos de participació:
 - Processos urbans
 - Coproducció de polítiques públiques

Aquest document intenta definir una segona proposta d'idees clau que haurà de recollir el nou reglament de participació ciutadana després del document "*Materials de debat per a l'elaboració de les normes de participació ciutadana*" elaborat per la regidoria de Participació i Districtes el juny de 2016, i després de les aportacions de les sessions de treball de la primera fase en el què s'han abordat el tema dels Òrgans de participació i dels Processos participatius.

El què teniu aquí és, per tant, un document de síntesi un cop realitzada la primera fase de reflexió. En el marc d'aquest procés s'han organitzat una sèrie de trobades amb actors claus per generar una primera reflexió sobre com replantejar els processos de participació ciutadana a la ciutat de Barcelona.

Òrgans de participació

En el marc dels òrgans de participació s'han realitzat una sèria de debats amb els actors clau implicats. Després de les Jornades del 21-22 d'octubre en la que hi haurà un espai de debats per als Consells municipals sectorials, cada Consell sectorial tindrà espai per seguir debatent en l'espai del seu òrgan.

En aquesta primera ronda de debat s'han realitzat 5 sessions de treball:

- 17 de juny de 2016 Sessió de treball amb els secretaris/es i tècnics/es dels consells municipals.
- 27 de juny de 2016 Sessió de treball amb vicepresidents/es dels consells municipals.
- 28 de juny de 2016 Sessió de treball amb grups municipals.
- 18 de juliol de 2016 Sessió de treball amb la Comissió Impulsora.
- 17 d'octubre de 2016 Sessió de treball amb Tècnics de barri i de districte de l'Ajuntament de Barcelona

Seguidament es presenten les principals conclusions i punts de debat que s'han generat durant aquests mesos.

1. CONSIDERACIONS PRÈVIES

1.2. RESPECTE LA REVISIÓ DE LA NORMATIVA DE PARTICIPACIÓ EN GENERAL:

- **El procés parteix de la voluntat de disposar d'una normativa general de participació a Barcelona actualitzada a la situació actual**, atès que des del 2002 al 2016 la realitat de la ciutat ha canviat molt.
- **Es manifesta un gran acord polític, tècnic i social sobre la necessitat de reprendre el treball polític** en el punt on es va encallar l'acord l'any 2013 amb l'anterior revisió. Cal evitar que es produeixi més desafecció per part de la ciutadania al veure frustrat un procés de treball realitzat.

- **Es planteja la necessitat que aquesta revisió es faci definint els límits i objectius de la revisió de les normes.** Cal delimitar quin és el “terreny de joc” a nivell polític perquè el debat ciutadà no es produeixi en fals. Cal identificar quins són els límits de la democràcia representativa i de la democràcia participativa.
- **L'objectiu principal d'aquesta revisió de la normativa és afavorir una major participació de la ciutadania en els afers de la ciutat.**

2.1. RESPECTE ELS ÒRGANS DE PARTICIPACIÓ

- Els òrgans de participació haurien de ser **espais de trobada entre la ciutadania i l'ajuntament per articular un debat regular sobre les actuacions públiques.**
- Existeix una voluntat de **potenciar aquests espais com a òrgans de col·laboració en el disseny, el seguiment i l'avaluació de les polítiques municipals.**
- **La presència en aquests òrgans no es fa amb criteris de “representació” sinó de “representativitat” dels projectes socials** impulsats per les organitzacions socials i de presència de ciutadania que té interès en promoure debats i iniciatives concretes.

3. RESPECTE ELS CONSELLS MUNICIPALS DE PARTICIPACIÓ EN GENERAL

- **Els principals reptes dels Consells són:**
 - **Aconseguir un compromís polític** perquè puguin tenir més incidència en el govern de la ciutat.
 - **Flexibilitzar el funcionament dels consells sense que això impliqui una pèrdua de rigor.** La norma no ha de servir per encotillar la participació ciutadana sinó per facilitar-la.
 - **Establir uns criteris mínims comuns per a tots els consells sectorials** que han de garantir la qualitat de la participació. En aquest sentit, els reglaments i les normes donen garanties que s'han de tenir en compte.
 - **Adaptar cada consell a aquestes directrius generals** ja que, els consells no són homogenis, tenen una gran diversitat d'objectius i maneres de funcionar. En aquest sentit, s'observa que caldria identificar quins són els diferents paràmetres que condicionen la flexibilitat:

- Funcionament dels consells.
- Composició dels consells.
- Funcions dels consells.
- Diversitat de temes que aborden.
- Etc.

Actualment existeixen Consells de diferent tipus, i es valora convenient respectar la naturalesa de cada Consell. Per això es considera que el propi nom hauria d'orientar i definir quina és la seva naturalesa i això permetria establir una determinada tipologia de consells. En aquest sentit, s'assenyala que els propis noms dels Consells són diferents:

- *Comissió* de seguiment ... (per a espais de seguiment)
- Consell consultiu de ... (per a consells on es contrasten les polítiques municipals)
- Consell assessor de ... (per a consells on es promou la deliberació i caràcter propositiu)
- Consell Municipal de Participació (per aquells consells que realitzen funcions col·laboratives i coprodueixen accions).
- Etc.

L'objectiu és que el nom del consell coincideixi i orientin sobre quina és la seva funció principal, perquè actualment els noms no defineixen les seves funcions reals.

- **Respecte els objectius i funcions dels Consells:**
 - **Els responsables polítics tenen la responsabilitat de prendre les decisions del govern de la ciutat** i d'executar les polítiques públiques. **La ciutadania pot participar en el procés de construcció de propostes**, però la responsabilitat i decisió final és dels responsables polítics. En aquest sentit, hi ha acord en que **les decisions dels consells no poden ser vinculants pel govern de la ciutat**.
 - Els consells han de tenir la **possibilitat de fer determinats canvis en el seu funcionament de manera autònoma**. Per això caldria preveure en la normativa la possibilitat que el "reglament de funcionament" (parlaríem de protocols) el pugui canviar el propi consell, evitant així la burocràcia que dilata en el temps els processos de revisió dels mateixos.
 - **Les funcions generals dels consells municipals ja estan descrites en els reglaments interns de cada consell**. El que calen són eines per fer efectives aquestes funcions. En tot cas, caldrà, més que fer un llistat de possibles funcions, una llista de tasques a fer, definint de manera clara les "obligacions" dels Consells i concretar-les. Algunes d'aquestes funcions poden ser:
 - **Funció informativa (transparència)**, és a dir, esdevenir un espai

- on s'aporta informació i es fa seguiment dels projectes i actuacions
- Fer el **rendiment de comptes de les actuacions municipals**. Per això caldria identificar els 3 o 4 temes sobre els que els Consells Sectorials han de fer el seguiment de l'actuació municipal, perquè sinó hi ha el risc que aquesta funció sature totes les altres.
 - **Generar espais de debat**, per això calen eines que facilitin el treball i definir una proposta de continguts perquè es puguin debatre i contrastar els diferents punts de vista.
 - **Tenir capacitat propositiva** Cal treballar perquè puguin generar propostes i vetllar per la seva "traçabilitat" i difusió. (aquesta hauria de ser una de les seves funcions prioritàries).
 - Ser **espais que permetin coproduir polítiques amb la ciutadania**. Ara bé, cal aclarir que significa el terme coproducció, perquè es pot entendre de diferents maneres. Cal aclarir de què estem parlant quan parlem de coproducció. Es poden reconèixer diferents tipus de coproducció en diferents moments.
 - Preveure la possibilitat que en alguns temes els consells puguin tenir **capacitat de decisió** i l'administració tingui un paper de col·laboració. És a dir, que tinguin una certa **capacitat executiva** per fer actuacions. Per exemple **els consells haurien de poder impulsar processos de participació**.
 - Els consells han de poder **tenir autonomia per opinar el que considerin oportú** i han de poder tenir eines per projectar aquesta veu. Per això han de poder disposar d'eines de comunicació i difusió.
- **Respecte l'organització i el funcionament dels consells:**
 - Hi ha consells molt diferents i per tant **les formes de funcionament també han de ser diferents**. Alguns poden ser espais per escoltar-se i reconèixer posicionaments, altres espais per coproduir, i els seus objectius i funcions condicionen la seva organització i funcionament.
 - Cal **millorar aspectes de convocatòries i funcionament**. Cal convocar regularment els Consells i donar-los continuïtat. Les convocatòries s'han de fer amb una proposta de temes a treballar i no perquè "toca". Cal garantir que s'envia la informació amb prou temps per poder tenir temps de preparar-la abans de cada sessió.
 - Cal promoure Consells que siguin menys cerimonials i molt més participatius i dinàmics. Cal trencar amb dinàmiques anteriors que han quedat obsoletes i, evitar que siguin rutinaris, repetitius, rígids o, massa
 - encotillats. Cal **incorporar dinàmiques de funcionament atractives i incidir en la dinamització dels consells**, per això és necessari disposar

d'eines de dinamització de les sessions.

- **Caldria revisar els espais de plenari i permanent d'alguns consells** per evitar que es produeixin duplicitats. Fins i tot, es pot plantejar la possibilitat de **substituir els plenaries d'alguns consells per àgores**, enteses com espais oberts de debat a la ciutadania organitzada i no organitzada, amb participació de totes les entitats i persones que vulguin treballar.
 - Cal **potenciar la constitució de Grups de Treball** en el marc dels Consells perquè els plenaries són espais necessaris però molt formals i poc flexibles. En canvi, els grups de treball reduïts són més dinàmics, més fàcils de treballar i estan oberts a la participació de nous agents.
 - **Els espais, a l'ajuntament o districtes, on es convoquen els consells són importants, perquè es dóna visibilitat i una certa rellevància a les trobades.** Tot i que cal preservar aquest espai simbòlic és important que aquests espais estiguin condicionats i preparats per poder fer sessions de debat i treball.
 - **Cal facilitar més eines i medis tècnics** perquè els Consells puguin complir la seva funció. És necessari ajustar les expectatives i els recursos i donar eines, no només a les secretaries dels Consells per poder treballar, sinó també als consells en sí mateixos. Si es vol donar veu a la ciutadania cal assignar recursos, eines i temps perquè puguin fer la seva funció.
 - **Cal augmentar les formes de participació no presencials** per tal d'incrementar la participació de persones que no poden anar presencialment. El treball presencial i el virtual es poden combinar i complementar.
 - **Establir una copresidència** associativa que doni un paper més rellevant a la ciutadania, especialment a l'hora d'establir l'agenda del consell o, si més no, **fomentar el colideratge entre la presidència i la vicepresidència** associativa a l'hora de definir l'agenda de temes a treballar.
- **Respecte la composició dels Consells i el paper dels diferents agents:**
 - Cal **flexibilitzar els criteris d'incorporació de nous membres**. Cal promoure consells més oberts on puguin entrar col·lectius informals i persones no constituïdes com entitats, moviments socials i altres col·lectius menys estructurats, buscant noves fórmules, com per exemple la figura de persones convidades.
 - Des de les secretaries dels consells s'ha de fomentar una **presència més plural dels membres** dels consells, promovent la presència dels diferents sectors de població i perfils socials (origen, edat, sexe, minories socials, diversitat funcional, etc.).
 - **La Llei de Transparència preveu la creació d'un registre de lobbys.**

Caldrà veure quin impacte té aquesta llei en les normes de participació en general i en la composició dels consells. Cal evitar que aquesta transparència acabi implicant que els grups o entitats petites se'ls acabi vetant l'entrada a determinats espais, per això caldrà ser imaginatius en com s'adapta la realitat a aquesta norma.

- Cal **buscar sistemes i mecanismes de treball que permetin que el nombre de membres d'un consell sigui operatiu**, és a dir, que l'obertura no generi un col·lapse del propi consell.
- Cal **millorar la definició de funcions de cada membre dels Consells:** polítics, ciutadans, tècnics, etc. En aquest sentit seria bo **revisar i treballar el paper que actualment tenen els grups polítics municipals tenint en compte que:**
 - **No es pot limitar la intervenció dels càrrecs electes en els òrgans de participació** i cal que les entitats respectin també els diferents rols.
 - En la mesura que **els polítics** ja tenen un espai de debat polític, en els Consells **han de deixar el protagonisme a la ciutadania**.
 - **Els polítics han de saber escoltar** però, també seria bo que, una vegada el consell hagi establert un posicionament, **aquests puguin dir la seva postura respecte cada tema**.
 - **Cal diferenciar amb claredat les taules polítiques, les taules tècniques, i les taules ciutadanes**, cadascuna amb diferents objectius i funcions.
 -
- **Respecte les relacions entre els membres d'un mateix consell:**
 - **Generar i potenciar una xarxa de relació entre els membres dels consells.** Buscar una relació més continuada i constant entre els diferents membres dels consells aprofitant les oportunitats que ens ofereixen les noves tecnologies.
- **Respecte el reconeixement i la difusió de la feina dels Consells:**
 - **Reconèixer la feina que fan els consells amb una major difusió de la seva tasca.** Cal donar més transparència i informació de la feina que fan els consells i fer-ne difusió. En aquest sentit, es proposa crear canals de comunicació propis dels consells: webs, facebook, etc. Aquesta difusió pot servir per fer un reconeixement públic a la seva feina.
- **Respecte les relacions entre consells municipals:**
 - **Cal promoure una major relació entre els Consells sectorials de ciutat i els Consells dels districtes.** Per fer-ho es poden organitzar jornades interconsells i crear grups de treball mixtes. En aquest sentit, la presència

d'un consell en un àmbit o perfil li dona visibilitat però, al mateix temps, corre el risc de què s'acabi aïllant d'altres àmbits que els afecten i incideixen.

- **Respecte la reorganització i simplificació dels Consells:**
 - Cal **reorganitzar i simplificar els Consells de participació**. És necessari reduir el nombre de Consells, agrupant alguns dels existents i eliminant-ne algun, com ara el Consell Municipal d'Associacions i substituir-ho per un treball en xarxa més efectiu.
 - Cal promoure **l'encaix entre els consells i els processos de participació** perquè hi ha cruïlles on ambdós canals es troben. Cal vincular els consells amb els processos de participació.

4. RESPECTE EL CONSELL DE CIUTAT

- Cal **permetre que el Consell de Ciutat pugui plantejar iniciatives que puguin ser debatudes al Ple de l'Ajuntament**, tenint molt present que això implicaria fer canvis en l'actual ROM (Reglament Orgànic Municipal). Per això és necessari definir i acordar el sistema pel qual s'entraran els temes, dictàmens, etc. en els espais de decisió política, preveure quin serà el mecanisme i garantir que hi hagi retorn a les propostes formulades pel Consell.

5. RESPECTE ELS CONSELLS CIUTADANS DE DISTRICTE

- El debat sobre els òrgans de participació al territori està molt relacionat amb el debat de la **descentralització política i administrativa**, i per tant cal abordar-ho en altres instàncies. Cal tenir present, però, que la dimensió territorial és clau en el foment de la participació ciutadana, perquè el vincle amb l'entorn més pròxim és un element mobilitzador clau (en aquest sentit ja s'ha aprovat en plenari municipal l'aprovació de **l'elecció directa dels consellers i conselleres dels districtes**).
- **Cal repensar l'existència i relació entre els Consells Ciutadans de Districte i les Audiències Ciutadanes de Districte**. Es plantegen tres opcions:
 - **Es fusionen** els consells ciutadans de districte i les audiències ciutadanes de districte **en un sol acte**, fet que de facto implica eliminar els Consells Ciutadans de Districte.
 - **Es mantenen els dos però junts**, una primera part restringida a representants d'entitats, de consellers de barri i de consells sectorials, integrant la funció actual de consell ciutadà, i una segona part oberta a tota la ciutadania que hi vulgui assistir assumint el paper actual de l'Audiència Pública de Districte.
 - **Es mantenen els dos, i es mantenen separats els Consells ciutadans de districte i les audiències ciutadanes de districte**.

6. RESPECTE ELS CONSELLS SECTORIALS DE DISTRICTE

- Cal **reduir el número de Consells Sectorials de Districte**. Cada districte hauria de poder constituir els Consells Sectorials que valori necessari d'acord amb la voluntat política, tècnica i ciutadana de cada territori. Per això cal veure quins espais cal posar en marxa en funció de les necessitats del territori i crear els consells sectorials *ad hoc*. Cada districte ha tingut experiències diferents, per la qual cosa cal traslladar aquest debat als districtes i, que sigui allà on es defineixi com s'organitzen els espais de participació concrets.
- Bona part dels Consells Sectorials de Districte podrien evolucionar cap a **formats més flexibles com poden ser les Taules Temàtiques o els Grups de Treball**.
- Cal **potenciar la relació entre els Consells Sectorials de Districte i els Consells Sectorials de Ciutat**.

7. RESPECTE ELS CONSELLS DE BARRI

- Cal **promoure el debat de temes més estratègics de barri o districte en els Consells de Barri** i evitar que siguin un espai on només es recullen les queixes dels veïns o per parlar dels temes que l'interessen al govern.
- **Els Consells de Barri haurien de poder plantejar iniciatives que puguin ser debatudes al Ple del Districte**, de manera que el Ple del Districte sigui l'espai on els partits polítics es posicionen i donen resposta a les demandes i propostes ciutadanes. Per això és necessari definir i acordar el sistema pel qual s'entraran els temes, dictàmens, etc. en els espais de decisió política, preveure quin serà el mecanisme i garantir que hi hagi retorn a les propostes formulades pels Consells. Cal articular un sistema que permeti seguir la traçabilitat de les propostes i poder veure on s'han bloquejat o encallat.
- Els consells de barri han de tenir una **periodicitat adequada** perquè la seva tasca pugui tenir una certa continuïtat.
- Cal **fer canvis en el funcionament i dinàmica dels consells de barri** perquè siguin útils i eficients, donar més veu a la ciutadania i menys temps a l'exposició institucional.
- Cal **potenciar el paper de la vicepresidència associativa**, per introduir els temes a l'agenda de debat del Consell de Barri.
- Cal **potenciar el paper de la Comissió de Seguiment del Consell de Barri** a l'hora de planificar l'organització de les sessions.

8. RESPECTE LES XARXES I TAULES DE TREBALL

- **La participació a través d'espais estables hauria d'anar més enllà del concepte d'òrgan de participació".** En aquest sentit es pot:
 - **Promoure el treballar en xarxa i buscar conceptes que siguin inclusius.** Treballar per projectes de forma transversal vinculant espais sectorials i territorials segons els temes que vagin sorgint. Prioritzar temes de ciutat i, de manera secundària, els sectorials.
 - **Avançar cap a models de treball en format de Taules conjuntes, Xarxes o Grups de Treball** que poden ser més flexibles.

9. RESPECTE L'AUDIÈNCIA PÚBLICA DE CIUTAT

- Introduir canvis en el funcionament i la dinàmica de les audiències públiques de la ciutat per **augmentar la participació de la ciutadania**:
 - **Incorporar la possibilitat de rèplica de la ciutadania** després de la resposta del regidor/a.
 - **Aixecar actes de les demandes i fer un seguiment dels compromisos adquirits.**
 - **Limitar les intervencions dels grups polítics** per donar més espai a la ciutadania, ja que aquests ja disposen dels Plenaris.

10. RESPECTE LES AUDIÈNCIES CIUTADANES DE DISTRICTE

Veure aportacions apartat 5 d'aquest document respecte els Consells Ciutadans de Districte.

La democràcia directa té també té alguns riscos com són ara, el cost econòmic i la seva relació amb el benefici social, la temptació plebiscitària, la simplicitat binària de les possibles respostes, el pes d'allò emocional sobre allò racional, etc.

Es tracta de debatre si existeix algun moment de l'activitat pública en el que la decisió final la pugui prendre el conjunt del poble, ja sigui d'un barri, un districte o la ciutat.

Processos participatius

Les trobades han tingut per objectiu principal el debat sobre aspectes concrets dels processos de participació de la ciutat per formular propostes de criteris i mecanismes que retroalimentin l'elaboració global de la normativa. En quant als continguts del debat, aquests s'han centrat sobretot en identificar aquells elements clau per al bon desenvolupament d'un procés participatiu.

Aquesta reflexió s'ha realitzat amb els següents actors i calendari:

- 27 de juny de 2016, trobada amb equips dinamitzadors i tècnics/es professionals
- 28 de juny de 2016, trobada amb plataformes veïnals i ciutadanes
- 29 de juny de 2016, trobada amb treballadors/es municipals.
- 6 de juliol de 2016, trobada conjunta dels actors anteriors a la que també han participat representants dels grups municipals.
- 26 de setembre de 2016, trobada amb la Comissió Impulsora del procés.

Fruit d'aquesta primera feina feta, s'han obtingut un conjunt de propostes relacionades amb criteris a tenir en compte a l'hora de plantejar i desenvolupar un procés participatiu que han servit per elaborar el següent document de treball. Amb ell, s'inicia la segona fase d'aquest procés de reflexió col·lectiva que té per objectiu concretar alguns aspectes i donar respostes a interrogants amb la finalitat d'alimentar la futura normativa. Durant aquesta segona fase es realitzarà una reflexió en els 10 districtes de la ciutat.

1. PROPOSTA DE CRITERIS PER ALIMENTAR LA NORMATIVA

1.1. PER LA DEFINICIÓ DELS PROCÉS I ELS SEUS D'OBJECTIUS, LÍMITS I CONDICIONANTS

- La definició del procés com al moment determinant. És molt important definir el Què (objectius d'un procés, per què es vol realitzar, què es vol aconseguir, per a què es participa i on es vol arribar). També és clau identificar els condicionants i els límits.
- Assegurar compromís polític, claredat i transparència des de l'inici sobre les regles del joc i els límits de l'acció de govern respecte els seus resultats i el retorn d'aquest a la ciutadania.
- La diagnosi com a segon aspecte clau d'un procés: no partir de zero, reconèixer l'històric participatiu, necessari per identificar qui (mapa d'actors) necessitats, conflictes, etc. Una diagnosi per identificar bé la necessitat/demanda de fer participació.
- Planificar temps i ritmes: és una possible limitació, un condicionant, però també és un

potencial aliat d'un procés participatiu. Cal trobar l'equilibri entre la diferència de ritmes entre diferents col·lectius i els ritmes de l'administració.

- La visió i planificació global del procés així com la coordinació amb altres processos com a aspectes imprescindibles.

1.2. PER LA DEFINICIÓ D'ACTORS I ROLS

- Un aspecte imprescindible és la definició clara dels rols de cada actor. Tant qui ho impulsa com qui és convidat a participar-hi.
- La ciutadania ha de poder promoure processos i aquests han de poder ser legítimats i recolzats per l'ajuntament.
- Promoure la horitzontalitat i la col·laboració entre qui promou el procés i qui és convidat a formar-ne part.
- Fomentar el treball en equip, la igualtat de condicions dels actors, el diàleg i el reconeixement mutu. Apostar per un repartiment dels rols que eviti lideratges predominants.
- La diversitat com a criteri a l'hora de definir qui ha de formar part del procés. Incentivar la participació dels actors considerats claus. Accedir a nous actors mitjançant agents clau.
- L'obertura com aspecte clau: promoure la imbricació del procés i la permeabilitat des de les diferents iniciatives i espais, independentment de qui els impulsi. Un procés permeable i connectat amb altres iniciatives i projectes.
-
- Inclusió: tenir en compte col·lectius vulnerables i les limitacions d'accés al procés (educació, fractura digital, edat, gènere, etc).

1.3. PER LA DEFINICIÓ DE LA METODOLOGIA I ESPAIS

- Una metodologia que asseguri la obertura del procés i promogui la igualtat de les persones participants.
- Una metodologia que garanteixi la igualtat de condicions dels participants. Per exemple, és important proporcionar materials de treball de manera prèvia per assegurar un mateix coneixement entre les persones participants. També tenir cura de fer servir un llenguatge entenedor per tothom.
- Una metodologia diversa i flexible, capaç d'adaptar-se a les necessitats del procés i participants.
- Plantejar la fusió i complementaritat de les eines per així fomentar la creativitat i l'empoderament dels actors. No només plantejar espais tancats sinó que pensar en utilitzar l'espai públic i els llocs de trobada de la ciutadania.
- Una metodologia i espais que siguin inclusius: és important diversificar espais, formats,

metodologies i també horaris. Facilitar la participació a través d'una definició dels temps adequat a les agendes quotidianes de les persones participants a través de donar a conèixer un calendari d'activitats amb capacitat per adaptar-lo als temps i a les necessitats de les persones.

- Eines digitals: com a instrument per arribar als actors i per tant com a eines complementàries però no única via.

1.4. PEL DESENVOLUPAMENT DEL PROCÉS

- Durant el procés es necessita flexibilitat per respondre a imprevistos. Per tant cal ser capaç de poder ajustar la metodologia i els ritmes. Capacitat d'adaptació a les necessitats dels participants.
- Mantenir el procés obert a nous actors i poder completar amb actors absents.
- La comunicació és clau durant tot el procés: més enllà de la informació sinó que com a eina d'implicació dels actors i generació de sinèrgies.
- La comunicació és clau per comunicar clarament el què i el per a què. És necessari fer servir diversos canals per arribar a tothom i disposar d'informació prèvia sobre els condicionants, les regles del joc i els límits.
- Una comunicació i informació accessible i pedagògica per a tot tipus de participants.
- La comunicació per fomentar l'accés al coneixement i a la comprensió de tots els participants sobre els continguts i metodologia.
- Durant tot el procés cal seguir el principi de transparència: fer públic els objectius del procés, qui participa, els resultats als que s'arriben fase per fase.
- Sense comunicació i transparència no pot haver un bon seguiment del projecte. El seguiment s'ha de poder realitzar pels propis participants però també pels observadors externs

1.5. PER LA DEFINICIÓ DE L'IMPACTE

- La definició de l'impacte d'un procés queda subjecte als objectius fixats i al tipus de procés.
- El grau d'impacte està vinculat a la voluntat política definida en els moments previs al desenvolupament del procés i per tant a capacitat de permeabilitat de les polítiques públiques als resultats del procés.
- Existeixen límits i condicionants jurídics, competencials, de recursos (humans i econòmics) a l'hora de definir els graus d'impacte d'un procés participatiu.
- Un procés participatiu ha de servir per alguna cosa, ha de tenir algun tipus d'impacte: de la reflexió col·lectiva a la construcció conjunta.
- Cal definir una tipologia de processos que permeti situar el procés en la escala següent: informatius, consultius, deliberatius (implica interacció, diàleg, col·laboració,

negociació),co-decisius/decisius (anomenat també “control ciutadà” i que aposta per la coproducció i cogestió de les polítiques públiques).

1.6. PER L'AVALUACIÓ

- L'avaluació s'ha de plantejar a priori, en el moment del disseny del procés i ha de tenir lloc durant tot el procés. No només avaluar els espais de participació sinó també la posada en pràctica dels resultats.
- La normativa ha de fixar pautes de qualitat. Per tant, ha d'incloure una bateria de criteris que s'utilitzin com a indicadors dels quals fer avaluació.
- Cal crear grups específics encarregats del seguiment i l'avaluació: grup impulsor, comissió de seguiment, comissió de qualitat procés,...etc. Aquests òrgans han de vetllar per la idoneïtat, diversitat, transparència i validació del procés. Podria comptar amb veïns i veïnes, entitats i organitzacions, tècnics, professionals, sectors, etc.
- Plantejar diversos mecanismes d'avaluació: l'autoavaluació participants (avaluació interna) i avaluadors externs (avaluació externa).
- Les eines digitals facilitadores de l'avaluació i del seguiment: els mecanismes i eines digitals han de permetre facilitar el coneixement i el recorregut del procés així com les diferents aportacions, debats, etc.
- És necessari tenir elements de referència per l'avaluació: creació d'un repositori de bones pràctiques

1.7. PEL RETORN

- El retorn s'ha de plantejar des de l'inici del procés
- Cal decidir qui s'encarrega de fer aquest retorn (polític? Participants? Comissió de seguiment?)
- La transparència i la traçabilitat com aspectes claus del retorn: cal poder conèixer d'on ve la decisió presa
- Un retorn argumentat: explicar com s'ha pres la decisió final i en base a quins criteris
- El retorn com a enllaç entre el procés de reflexió i la execució de la decisió: funció de seguiment posterior i garantia de retiment de comptes.

Democràcia directa

El què en aquest apartat es presenta no és fruit d'un debat ciutadà, ja que no hi ha hagut encara sessions de treball sobre els canals de democràcia directa. Aquestes Jornades volen obrir aquest marc del debat, que seguirà posteriorment en les trobades territorials i en el sí dels òrgans de participació.

1. QUÈ ÉS LA DEMOCRÀCIA DIRECTA

La democràcia directa està poc desenvolupada a Catalunya i a Espanya per la cotilla que suposa l'estret marc institucional i la interpretació que en fa el Tribunal Constitucional però pot, tanmateix, tenir camí per recórrer.

Proposem el debat des d'una perspectiva política, és a dir, anant més enllà d'allò que limita l'actual Dret. Només si pensem amb imaginació podrem superar les barreres que ara ens imposa l'actual ordenament jurídic. Només el podrem canviar si som capaços d'imaginar altres alternatives. Aquesta és la invitació que fem per a aquest debat. Un cop definit un marc conceptual des d'aquesta perspectiva política haurem de veure que es pot incorporar al Dret actual i què caldria modificar perquè sigui possible

Entenem per democràcia directa, aquella dimensió de la democràcia en què la ciutadania decideix, mitjançant el seu vot, de manera directa, sobre temes de contingut polític, que no siguin l'elecció de representants.

Elements d'aquesta definició:

- **Caràcter decisor.** Tot el que no tingui aquesta conseqüència de vinculació (per a tothom, incloent-hi tots els poders públics) pertany a altres tipus de canals de participació.
- **Vot**, amb tot el que hi ha al voltant de la seva emissió: llibertat, secret, control, etc.
- **Sufragi universal.** (cal eixamplar els subjectes legitimats a persones majors de 16 anys, o sense nacionalitat espanyola, però amb residència efectiva a la ciutat)
- La matèria objecte d'aquesta decisió ha de ser política. S'exclouen els temes d'índole administrativa o particular.
- No es vota per escollir representants.

El quadre següent il·lustra aquesta definició indicant la finalitat dels diferents tipus de vot popular.

Finalitat	Decidir sobre matèries	Decidir sobre persones
Exercici del poder per la ciutadania (<i>compartir poder</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Referèndum (convocat a iniciativa ciutadana) 	<ul style="list-style-type: none"> Recall (referèndum revocatori)
Apoderar representants (<i>concentrar poder</i>)	<ul style="list-style-type: none"> Plebiscit (convocat per la institució) 	<ul style="list-style-type: none"> Elecció de representants

Font: *Guidebook to Direct Democracy in Switzerland and beyond. 2010 Edition. Initiative & Referendum Institute. Switzerland*

Caldria delimitar l'escala territorial mínima sobre la qual es poden realitzar referèndums: barri, zona concreta sumant diferents barris (de districtes diferents també?), districte, etc.

L'objecte sotmès a referèndum ha de formar part de l'àmbit de competències municipals. Caldria definir si cal un mínim necessari de participació sobre el total de les persones cridades a emetre el seu vot per a què el resultat sigui pres en consideració.

2. CANALS DE DEMOCRÀCIA DIRECTA

2.1. EL REFERÈNDUM REVOCATORI LA INICIATIVA POPULAR

- El referèndum revocatori (recall) és aquella modalitat que té com a finalitat expulsar de la institució aquella persona indigna de continuar exercir les funcions de representació política que el vot popular li ha atorgat. El mateix vot popular l'hauria de poder revocar en determinades circumstàncies que caldria deixar delimitades inicialment: corrupció, manca de honestedat, incompliment flagrant de les seves obligacions, etc. Les decisions en qualsevol tipus de referèndum es concreten, normalment, en tres opcions, a favor, en contra o abstenció, però poden existir altres possibilitats com per exemple triar entre diferents alternatives.
- La democràcia directa té també alguns riscos com són ara, el cost econòmic i la seva relació amb el benefici social, la temptació plebiscitària, la simplicitat binària de les possibles respostes, el pes d'allò emocional sobre allò racional, etc.
-
-

- Es tracta de debatre si existeix algun moment de l'activitat pública en el que la decisió final la pugui prendre el conjunt de la ciutadania del territori delimitat (barri, districte, ciutat).
- Els referèndums es poden convocar a iniciativa institucional o mitjançant iniciativa ciutadana. En aquest últim cas és important i necessari definir com i qui la pot promoure, sobre quines matèries, com s'hauria de votar, objecte del referèndum, procés, iniciativa per promoure'l, mitjans de seguiment i sistema de control i garanties. Cal també un debat més profund sobre els riscos i avantatge d'aquesta mesura.

2.2. LA INICIATIVA POPULAR

- La **iniciativa popular** (o iniciativa ciutadana) no es pot considerar un instrument de democràcia directa perquè no es tracta d'un vot secret, sinó d'una recollida de signatures on totes les persones que hi donen suport han d'estar clarament identificades.
- Tanmateix s'aproxima molt quan l'efecte de la recollida mínima de signatures exigible té com a conseqüència l'acceptació del resultat de la iniciativa, com podria ser, per exemple, la convocatòria d'un procés participatiu o d'un referèndum.
- La iniciativa ciutadana podria ser impulsada per un mínim de tres persones majors de 16 anys o per part d'una organització.
- El contingut de la proposta i la manera d'estructurar-la formaria part del dret d'autoorganització social i l'ajuntament hauria d'articular el sistema que permeti la seva presentació i la resposta a la demanda.
- La iniciativa ciutadana també pot promoure altre tipus d'actuacions com per exemple l'aprovació d'una norma, la realització d'un procés participatiu, la creació d'un òrgan de participació, la convocatòria d'un fòrum ciutadà o qualsevol altra actuació que necessiti d'una decisió política.
- Cal determinar el mínim de suports que es demanarien perquè una iniciativa popular pugui ser tinguda en compte. Actualment és l'1 % de la població major de 16 anys empadronada a Barcelona, (unes 16.000 persones) i senyalar el període màxim per recollir-les (a la Iniciativa legislativa popular davant el Parlament de Catalunya és de 120 dies).

- Els mitjans de recollida de signatures podrien ser presencials i/o telemàtics.
- L'Ajuntament hauria d'impulsar accions de foment que donessin a conèixer a la ciutadania aquest mecanisme de democràcia directa i facilitar els recursos necessaris per al seu impuls, així com la publicitat i comunicació de la iniciativa, introduint mecanismes de discriminació positiva per als col·lectius minoritaris, més vulnerables o amb menys recursos.
- Les iniciatives podrien ser promogudes de manera presencial o utilitzant internet i les xarxes socials i amb plataformes de participació digital. La regulació del funcionament a la xarxa hauria de tenir la mateixa lògica que la regulació en els àmbits presencials.
- Caldria pensar i debatre si poden existir **canals de consulta** a la ciutadania mitjançant un vot directa, lliure i secret sense efectes vinculants, és a dir amb un simple caràcter consultiu com està determinat ara en l'actual marc institucional.